

Wściekliczna jest odzwierzęcą neuroinfekcją. Wirus wściekliczny przenoszony jest ze śliną chorego zwierzęcia poprzez ugryzienie albo oślinienie uszkodzonej skóry lub błon śluzowych człowieka. W czasie wylęgania wirus przebywa w miejscu ukąszenia, następnie przemieszcza się w kierunku rdzenia kręgowego i mózgu. Z ośrodkowego układu nerwowego przemieszcza się poprzez nerwy do gruczołów ślinowych i jest wydalany w ślinie chorych zwierząt. Źródłem zakażenia są dzikie zwierzęta (nietoperze, kuny, borsuki, sarny), zwierzęta domowe (psy, koty), rzadziej sarny, bydło, wiewiórki oraz gryzonie.

Objawy i powikłania wściekliczny obejmują w pierwszej kolejności rozdrażnienie, ból głowy, utratę apetytu. W miejscu ukąszenia odczuwa się mrowienie. W rozwiniętym stadium choroby występują objawy tj. wodowstręt, światłowstręt i niekiedy napady szału. Kolejnym etapem choroby są porażenia nerwów, prowadzące do śmierci. Choroba objawia się zapaleniem mózgu i rdzenia. Człowiek umiera w ciągu tygodnia od wystąpienia objawów choroby.

Ile jest zachorowań na wścieklicznę?

W krajach rozwiniętych wściekliczna została prawie całkowicie wyeliminowana dzięki szczepieniom. Jednak w wielu regionach świata jest to wciąż groźna, śmiertelna i częsta choroba. Rocznie na świecie na wścieklicznę umiera ok. 55 tysięcy osób, głównie w Afryce i Azji. Najwięcej osób umiera na wścieklicznę w Indiach oraz krajach subsaharyjskiej Afryki, gdzie jest ograniczona dostępność do szczepień.

Największym zagrożeniem są bezpańskie psy. W Polsce wściekliczna występuje najczęściej u dzikich zwierząt oraz zwierząt domowych. Ze względu na dobrą profilaktykę wściekliczny, od wielu lat nie odnotowuje się zachorowań u ludzi. Ostatni zgon z powodu wściekliczny miał miejsce w 2002 roku. W 2016 roku oraz 2017 roku odnotowano odpowiednio 7987 i 8246 przypadków pogryzienia osób przez zwierzęta podejrzane o wścieklicznę lub kontakt ze śliną tych zwierząt, u których przeprowadzono szczepienia przeciw wścieklicznie.

Pamiętaj, że...

- Na świecie co 15 min występuje zgon z powodu wściekliczny;
- 99% zachorowań u ludzi jest wynikiem ukąszenia przez psa;
- 40% ofiar wściekliczny to dzieci w wieku poniżej 15 lat.

Profilaktyka wściekliczny w Polsce realizowana jest poprzez masowe szczepienia psów (od 1950 roku) oraz masowe szczepienia dzikich zwierząt (od 1993 roku). Szczepienia przeciw wścieklicznie u ludzi prowadzone są od 1986 roku.

Ochrona ludzi przed zachorowaniem na wścieklicznę obejmuje:

- profilaktykę przedekspozycyjną chroniącą osoby narażone na zakażenie wirusem wściekliczny przez szczepienie,
- profilaktykę poekspozycyjną chroniącą osoby po kontakcie z wirusem, np. przez pogryzienie lub kontakt ze śliną zakażonego zwierzęcia. Obejmuje podanie szczepionki i/lub swoistej immunoglobuliny.

Szczepienia profilaktyczne zalecane są osobom, które mają częsty kontakt ze zwierzętami, pracownikom wybranych zawodów, np. weterynarzom, leśnikom oraz podróżującym. Podajemy trzy dawki podstawowe w odstępach 0, 7, 21-28 dni oraz dawkę uzupełniającą po 12 miesiącach od ostatniego szczepienia, a następnie dawki przypominające co 5 lat.

Większość szczepień przeciw wściekliznie jest realizowana w Polsce jako profilaktyka poekspozycyjna po kontakcie ze zwierzęciem podejrzanym o wściekliznę. Osoby wcześniej niezaszczepione powinny dostać szczepionkę oraz immunoglobulinę. Podajemy 5 dawek szczepionki w odstępach czasu 0, 3, 7, 14 oraz 28 - 30 dni. Z pierwszą dawką należy podać immunoglobulinę. Osobom wcześniej zaszczipionym podajemy 2 dawki szczepionki w odstępach czasu 0, 3 dni, nie podajemy immunoglobuliny.

Zapobieganie wściekliznie polega na:

- zachowaniu zasady ograniczonego zaufania wobec zwierząt;
- unikaniu kontaktów z dzikimi zwierzętami oraz zwierzętami domowymi, szczególnie bezpańskimi psami/kotami;
- szczepieniach ochronnych.

Bezpieczeństwo. Szczepionka przeciw wściekliznie to szczepionka inaktywowana, zawiera zabitego wirusa namnażanego w linii komórek. Szczepienie wiąże się z ryzykiem wystąpienia niepożądanych odczynów poszczepiennych (NOP) o charakterze miejscowym, np. zaczerwienienie, obrzęk, bolesność lub świąd w miejscu

podania szczepionki. Ogólne odczyny, np. ból i /lub zawrót głowy, bezsenność, gorączka, ból brzucha, kołatanie serca. Sporadycznie zgłaszano ciężkie odczyny neurologiczne, ale brak jest dowodów na ich związek z podaniem szczepionki.

Dlaczego warto szczepić się przeciw wściekliznie?

Wścieklizna jest jedną z najbardziej niebezpiecznych chorób. Nie potrafimy jej leczyć. Każdy przypadek wścieklizny osoby wcześniej niezaszczepionej lub kiedy nie podjęto stosownych działań (podanie immunoglobuliny i/lub szczepionki) po pogryzieniu przez chore zwierzę, kończy się śmiercią. Jedynym ratunkiem, jeżeli występuje podejrzenie zakażenia wirusem jest natychmiastowe podanie swoistej immunoglobuliny, a następnie wykonanie serii szczepień.

Pamiętaj, że...

- Szczepienia profilaktyczne nie zwalniają z obowiązku szczepienia po ugryzieniu, przez zwierzę podejrzan o wściekliznę, ale zmniejszają liczbę koniecznych dawek szczepionki;
- U osoby wcześniej zaszczipionej nie ma konieczności podawania immunoglobuliny, która jest często trudno dostępna w tropikalnych krajach w czasie naszych podróży.